

*Сергій Швидюк, к. політ. н., доцент
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-2295-9960>*

**Виклики і зміни у взаємодіях політичних акторів
у зв'язку з повномасштабною російською агресією
проти України**

В умовах повномасштабної агресії Росії проти України спостерігається ряд істотних змін у взаємодії політичних акторів в межах країни. Введення режиму воєнного стану спричинило перетворення місцевих державних адміністрацій на військові адміністрації, тимчасове призупинення виборчих процесів, а також заборону на проведення референдумів, демонстрацій та мітингів. Ці заходи відчутно змінили динаміку політичної взаємодії в Україні.

Водночас війна посприяла консолідації політичних сил в Україні навколо спільних цілей та цінностей, зокрема щодо євроатлантичної інтеграції та протидії російській агресії [1]. Відбулося також зміцнення національної ідентичності та відчуття патріотизму серед українського населення.

Відкрита агресія викликала ерозію проросійських настроїв серед частини населення, яка навіть після анексії Криму в 2014 р. та розпалювання війни в Донецькій і Луганській областях схилилася до зближення з Росією. Повномасштабне вторгнення розвіяло ці сподівання у більшості мешканців історично проросійськи налаштованих східних регіонів України, які тепер сприймають Росію як противника.

Логічним кроком української влади стала заборона політичних партій, асоційованих з Росією для захисту країни від російського втручання. Невдовзі після вторгнення Рада національної безпеки та оборони України призупинила діяльність декількох політичних структур, асоційованих з Росією [4], а парламент України прийняв відповідний закон [2] з метою заборони політичних партій, які виправдовують або заперечують російську збройну агресію проти України.

Однією з ключових тенденцій в умовах війни стало зміцнення ролі та авторитету президента, пов'язане з його впливом на головні політичні та військові процеси в країні та інтенсивною взаємодією із зовнішніми партнерами. Паралельно відбулось значне підвищення авторитету та довіри до військового керівництва й армії. Вони отримали широке визнання завдяки своїй відданості захисту країни та професійному виконанню своїх обов'язків.

Необхідність підтримки воюючої армії дала поштовх до зростання волонтерського руху. Волонтери надають військовим широкий спектр ресурсів, від медичних засобів до сучасних технологічних рішень у вигляді безпілотників та зброї. Авторитет та вплив волонтерів, які працюють поруч з військовими, значно зросли, що відкриває для них перспективи політичної кар'єри. Досвід та зв'язки, набуті в процесі волонтерської діяльності, можуть стати важливим ресурсом для майбутнього політичного впливу та лідерства. Волонтерські організації та спільноти можуть перетворитись на основу для формування нових політичних партій або підтримки існуючих політичних лідерів. Тому, волонтерський рух не лише відіграє ключову роль у наданні допомоги військовим, але й може мати тривалі наслідки для політичного ландшафту України.

Тим часом довіра до цивільних урядових структур та парламенту значно знизилась. Це було викликано складними соціально-економічними умовами та соціальною напругою в країні, а каталізатором стала низка корупційних скандалів. Криза довіри до парламенту в Україні корелює із кризою партійної системи, яка проявляється через низький рівень довіри громадян до політичних партій, спад їхньої популярності, а також відсутність сильних та перспективних позапарламентських партійних проєктів [3]. Більшість партій не змогли адаптуватися до нових викликів і відходять в тінь, що спричиняє вакуум у політичному просторі, який може бути заповнений новими гравцями або ж призвести до зростання поляризації та нестабільності.

Загалом управлінська система України продемонструвала свою стійкість та ефективність під час вторгнення Росії. Органи державної влади та місцеве самоврядування змогли відповідно

реагувати на виклики, пов'язані з роботою з тимчасово переміщеними особами та підприємствами, руйнуванням цивільних об'єктів й енергетичної інфраструктури. Загалом успішність у вирішенні цих завдань можна вважати наслідком децентралізації, у результаті якої передано більше повноважень та ресурсів на місцевий рівень. Це підкреслює значущість продовження реформ у напрямку децентралізації та зміцнення місцевого самоврядування для забезпечення стійкості й ефективності управління в кризових умовах. Тим не менше частина органів місцевого самоврядування зустрілися зі справедливим обуренням людей у зв'язку з випадками фінансування місцевими бюджетами непершочергових, а іноді абсурдних видатків. В умовах воєнного часу в Україні, виявилися недоліки у системі розподілу податку на доходи фізичних осіб (ПДФО). Якщо довоєнна схема була спрямована на стимулювання громад реєструвати на своїй території підприємства для збільшення місцевих бюджетних надходжень, то в умовах війни зареєстровані в громадах військові частини та інші силові структури стали джерелом небаченого зростання місцевих бюджетів. А відсутність механізму перерозподілу цих ресурсів на військові потреби викликала суспільне обурення, підкресливши необхідність перегляду та адаптації механізмів розподілу фінансових ресурсів на місцевому рівні для ефективного реагування на виклики воєнного часу.

Війна докорінно змінила структуру інформаційного поля країни. На зміну плюралізму олігархічних телеканалів прийшов формат єдиних новин, в якому домінує офіційна позиція. Водночас все більшого охоплення набувають різноманітні інтернет платформи, які не регулюються українською владою, і саме завдяки їм в українському інфопросторі присутні альтернативні політичні думки і погляди. Серед них є як якісна аналітика і коментарі від політичних діячів, лідерів думок і авторитетних журналістів, так і засилля численних псевдоекспертів та коментаторів, котрі нерідко мають багатосоттисячні і навіть мільйонні аудиторії. Здатність цих осіб впливати на інформаційний порядок денний, формувати хибні уявлення, завищувати очікування аудиторії, веде до неадекватного сприйняття політичної реальності та відповіді на неї. Ускладнює

ситуацію зростаюче поширення анонімних каналів у соцмережах, через які здійснюється маніпулювання та поширюються фейки. Водночас, така трансформація інформаційного поля сприяє демократизації та диференціації політичного простору, оскільки зазначені канали комунікації стають більш доступними для громадян, надаючи їм можливість виразити свої погляди та стати частиною політичного діалогу [3].

Отже, повномасштабна російська агресія проти України призвела до значних змін у взаємодії політичних акторів в країні. Введення воєнного стану, заборона політичних партій, консолідація політичних сил навколо спільних цілей та зміцнення національної ідентичності – це лише деякі зміни, які відбулися. Війна також призвела до зростання ролі президента та військового керівництва, а також до зміцнення волонтерського руху. Однак, довіра до цивільних урядових структур та парламенту значно знизилась, що може призвести до зростання поляризації та нестабільності. Крім того, війна змінила інформаційне поле країни, зростає роль інтернет-платформ та соцмереж, що може мати як позитивні, так і негативні наслідки для політичного простору України. Загалом, управлінська система України продемонструвала свою стійкість та ефективність, але потребує подальших реформ для забезпечення стійкості та ефективності управління в кризових умовах.

Список використаних джерел

1. How the War Could Transform Ukrainian Politics / Center for Strategic and International Studies (CSIS). URL: <https://www.csis.org/analysis/how-war-could-transform-ukrainian-politics>
2. Закон від 03.05.2022 № 2243-IX. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо заборони політичних партій. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2243-IX#Text>
3. Політична система України в умовах війни. 07.11.2022 / НІСД <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/politychna-systema-ukrayiny-v-umovakh-viyny>
4. Рішення Рада національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року щодо призупинення діяльності окремих політичних партій. URL: <https://www.rnbo.gov.ua/ua/Ukazy/5296.html>

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИЙ ІНСТИТУТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ
ІНТЕГРАЦІЇ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ, ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МАРІЇ СКЛОДОВСЬКОЇ-КЮРІ
УНІВЕРСИТЕТ ОРАДІ**

**РОЗВИТОК ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ:
ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ ТА НАЦІОНАЛЬНІ
ПЕРСПЕКТИВИ**

*Матеріали XIII Міжнародної наукової конференції
(Чернівці, 14 червня 2023 р.)*

Чернівці

Мехнодрук

2023

Редколегія видання:

Проф., д. пол. н. А. М. Круглашов – науковий редактор
Проф., д. пол. н. Н. Ю. Ротар – заступник наукового редактора
Проф., д. пол. н. В. І. Бурдяк – член редколегії
Проф., д. пол. н. Є. П. Юрійчук – член редколегії
Доц., к. пол. н. М. М. Гуйтор – член редколегії
Доц., к. пол. н. С. М. Швидюк – член редколегії
К. пол. н. І. О. Равлик – член редколегії
К. пол. н. І. В. Цікул – відповідальний секретар

International Editorial Board

BALUK Valenta – doctor habil., Professor, Maria Curie-Skłodowska University, Lublin, Poland – Head of the Committee
DELCAMP Alain – Doctor, Honorable Secretary General, Senate of France, Paris, France
AMARAL Carlos Pacheco – doctor, Professor, University of Azores, Ponta Delgada, Portugal
DIRDALA Lucian-Dumitru – doctor, Center of European Studies, Alexandru Ioan Cuza University, Iasi, Romania
ĪURAWSKI vel Grajewski Przemysław Piotr – doctor habil., Professor, University of Lodz, Poland
CUCERESCU Vasile – doctor, Professor, ECSA Moldova
STKPIEC-KUCZYCSKA Alicja – doctor habil., Professor, University of Lodz, Poland
HORGA Ioan – doctor, Professor, University of Oradea, Romania

Рецензенти:

Климончук Василь Йосифович – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Ключкович Анатолій Юрійович – доктор політичних наук, доцент, завідувач кафедри політології і державного управління, Ужгородський національний університет

Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи:

Р 64 матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Чернівці, 14 червня 2023 року. Чернівці : Технодрук, 2023. 304 с.

ISBN 978-617-8034-53-5

До збірника включено тези доповідей та повідомлень учасників XIII Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи», яка відбулася 14 червня 2023 року. У фокусі наукових дискусій перебували аналітичні підходи та концепції у вимірі верифікації військово-політичними загрозами, громадянська та національна ідентичності: матриці націогенезу в умовах воєнного стану в Україні, проблеми трансформації та моделювання безпекових стратегій національних держав у контексті трендів інтеграційних процесів, міжнародна солідарність з Україною в протистоянні російській агресії, зміни в системах публічного управління та місцевого самоврядування України: адаптація до умов воєнного стану.

Для науковців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх зацікавлених проблемами розвитку сучасної політичної науки та науки державного управління.

УДК 321.01(4)(08)

© Чернівецький національний університет імені
Юрія Федьковича, 2024

© Науково-дослідницький інститут Європейської
інтеграції та регіональних досліджень, 2024

Зміст

ПЕРЕДМОВА	8
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: АНАЛІТИЧНІ ПІДХОДИ ТА КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ В СУЧАСНІЙ ПОЛІТИЧНІЙ НАУЦІ	10
<i>МАГДА Євген.</i> Російсько-українська війна: глобальний вимір. 10	
<i>ФІСАНОВ Володимир.</i> Повоєнний виклик для України: чи можливо уникати статусу європейської периферії?	13
<i>РОТАР Наталія.</i> Інституційна спроможність української демократії в умовах воєнного стану: як не згорнути політичні практики деліберації.	16
<i>БОВК Світлана.</i> Збройне насилля та теорія справедливості війни в контексті російсько-української війни	21
<i>БОНДАРЕНКО Лев-Олександр.</i> Російсько-українська війна: аналітичні підходи та концептуалізація в сучасній політичній науці. 23	
<i>КОЛЬЦОВ Віталій.</i> Парламентська опозиція: перебудова в умовах війни.	26
<i>ЯКОВЛЕВА Лілія.</i> Легітимізуючий потенціал звернень публічних інтелектуалів в умовах війни.	29
<i>ЯКОВЛЕВ Денис.</i> Середній клас в Україні: перемогти у війні, подолати популізм.	31
<i>ОСТАПЕЦЬ Юрій.</i> Перспективи розвитку політичних партій та партійної системи України у поствоєнний період.	34
<i>РАВЛИК Ірина.</i> Особливості комунікативної взаємодії політичної еліти та мас-медіа в політичному просторі: мотиваційний зріз.	39
<i>ДЕМЧЕНКО Вячеслав.</i> Інституційна спроможність української держави в умовах російсько-української війни.	42
<i>АНТОНЮК Дмитро.</i> Телемарафон «Єдині новини» як чинник делегітимації влади в Україні в умовах воєнного стану: корупційний аспект.	44
<i>АНТОНЮК Олександр.</i> Взаємодія приватного бізнесу та державної влади під час воєнного стану в Україні: корупційні ризики.	47
<i>КОНСТАНТИНЮК Світлана.</i> Особливості вимірювання результатів застосування «м'якої сили» (за таксономією Г. Онезорге).	50
<i>ФЕЩУК Тарас.</i> Особливості прийняття політичних рішень в умовах воєнного стану.	53
<i>ВАСИЛЕНКО Андрій.</i> Феномен збройного насилля в міжнародній політиці.	56
<i>ПОДКИШИДЕВА Юлія.</i> Перешкоди та можливості дослідження політичної комунікації в умовах воєнного стану.	59

ГОРБОВИЙ Ілля. Дотримання критеріїв демократичності, достовірності та репрезентативності виборів у надзвичайних умовах.	62
ГАСАНОВ Султан. Теоретико-методологічні засади вивчення парламентських коаліцій.....	66
ГОРБАН Богдана. Механізми розвитку професійної компетентності публічних службовців як основа їх кар'єрного зростання: зарубіжний досвід та українські реалії.	70
БЕРЧА Діана. Розвиток партнерства регіональних органів влади та інститутів громадянського суспільства в умовах воєнного стану в Україні.	73
ДОРОШ Анна. Перспективи розвитку теорій політичного лідерства в сучасній політичній науці.	76
ФЕДІРКО Тарас. Концептуалізація парламентських слухань як форми політичної діяльності.	80
ТРАНСФОРМАЦІЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ БЕЗПЕКОВИХ СТРАТЕГІЙ НАЦІОНАЛЬНИХ ДЕРЖАВ У КОНТЕКСТІ ТРЕНДІВ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	84
ГУЛАЙ Василь. Україна та перспективи нових форматів безпекового співробітництва в Центральній Європі: варіанти трансформації «Вишеградської групи».	84
МАКАР Юрій. Україна в геостратегічних планах Росії.	86
МАКАР Віталій. Українські біженці в Європі та країнах Північної Америки після вторгнення РФ.	89
КОЛОС Дмитро Микола. Роль «Люблінського трикутника» у новій зовнішньополітичній стратегії України.	92
НОВОСКОЛЬЦЕВА Людмила. Інформаційна безпека як фактор забезпечення національної безпеки України.	96
НОВОСКОЛЬЦЕВ Геннадій. Вибір стратегії і боротьби з міжнародним тероризмом.	99
ЦІВАТИЙ Вячеслав. Інформаційно-аналітична діяльність і моделювання у сфері міжнародних відносин: міжнародно-політичні, теоретико-методологічні та практичні аспекти безпекових стратегій національних держав.	102
ШВИДЮК Сергій. Виклики і зміни у взаємодіях політичних акторів у зв'язку з повномасштабною російською агресією проти України.	107
КЛИМ Руслана. Особливості оборонної політики Республіки Болгарія.	111
СТЬОПКІН Андрій. Перспективи формування онлайн-екосистеми як інструменту політики протидії дезінформації.	114

ОПІНКО Станіслав. Подвійне громадянство в прикордонні України: безпековий вимір.	117
КАБИШ Олександр. Співпраця між громадянським суспільством та силовими структурам в умовах російсько-української війни.	120
КОХАНОВСЬКИЙ Андрій. Трансформація ЗС в умовах російсько-української війни: політичний аспект.	123
ЕКСМАН Аліна. Вплив російського вторгнення в Україну на політику безпеки в Арктичному регіоні.	125
КУДЕЛЬКО Богдан. Нікарагуанський конфлікт під час холодної війни: безпекові виклики.	127
ГРИНИШИН Єгор. Штучний інтелект та геополітичні ризики в контексті російсько-української війни.	130
ФЕДУНЯК Михайло. Роль ПМР як дестабілізуючого фактора в причорноморському регіоні.	133
ФЕТИСОВ Олександр. Порівняльний аналіз безпекової політики президентів Франції та України в контексті російсько-української війни.	136
РОТАР Ірина. Європейська політика забезпечення надання невідкладної медичної допомоги в умовах надзвичайного стану.	139
ВЕРБИЦЬКИЙ Владислав. Особливості відносин України з ЄС в умовах російської агресії.	143
БРУДИК Дар'я. Позиція міжнародних безпекових організацій щодо війни на теренах України.	147
МІЖНАРОДНА СОЛІДАРНІСТЬ З УКРАЇНОЮ В ПРОТИСТОЯННІ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ	150
КРУГЛАШОВ Анатолій. Міжнародна допомога Україні: дійсне поміж очікуваним і можливим.	150
КОНДРАТЕНКО Олег. Ризики зниження міжнародної підтримки України у ході протистояння повномасштабній російській агресії.	154
НЕЧАЄВА-ЮРІЙЧУК Наталія. Регіональні міжнародні організації в умовах російсько-української війни: реагування на дії агресора.	158
БУРДЯК Віра. Реакція міжнародної спільноти на російсько-українську війну.	162
ФЕДОРЧАК Тетяна. Допомога Чеської республіки Україні у війні проти росії.	165
ЧЕБАНИК Віталій. Еволюція міжнародної підтримки України у протистоянні російській агресії.	169
ВУЙКО Анастасія. Саміт європейської політичної спільноти в Молдові: тренди та прогнози.	172
ІВАНОВ Віталій. Збройне насилля в політичній історії.	175
КОТКОВ Дмитро. Протидія тероризму: політичний аспект.	178

ГРОМАДЯНСЬКА ТА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНОСТІ: МАТРИЦІ НАЦІОГЕНЕЗУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	182
<i>ПІВНЕВА Любов.</i> Громадянське суспільство задля розвитку демократії та прав людини в Україні.	182
<i>ОСТАПЕНКО Марина.</i> Громадянська та національна ідентичності українців в умовах воєнного стану.	185
<i>МАЛИНОВСЬКИЙ Валентин.</i> Формування української національної ідентичності в умовах війни.	188
<i>ЗАЙЦЕВА Зінаїда.</i> Динаміка формування європейської ідентичності: інституційно-нормативна ретроспектива.	193
<i>МОЛОЧКО Павло.</i> Особливості функціонування політичних партій України в умовах воєнного стану.	196
<i>РОХОВ Руслан.</i> Нові форми та зміст політичної участі: пошуки відповідей на екзистенційні виклики.	200
<i>ФЕДОРЧУК Богдан.</i> Вплив війни на настрої українців щодо вступу до організації північноатлантичного договору.	204
<i>ЦІКУЛ Ірина.</i> Комунікація гендерної політики у сфері університетської науки.	207
<i>ФРУНЗА Руслан.</i> Діяльність кафедри політології та державного управління ЧНУ імені Юрія Федьковича в умовах воєнного стану.	211
<i>БРИНЧАК Стефанія.</i> Роль засобів масової інформації у формуванні позитивного іміджу держави.	215
<i>ХОДЬКО Федір.</i> Засоби масової інформації в умовах протидії тероризму.	220
ЗМІНИ В СИСТЕМАХ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ УКРАЇНИ: АДАПТАЦІЯ ДО УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ	225
<i>НАУМЕНКО Ольга.</i> Система публічного управління України в умовах воєнного стану.	225
<i>НЕДОКУС Ігор.</i> Стан ринку надання приватних медичних послуг в Україні в умовах військового вторгнення Російської Федерації.	228
<i>СТРЕЛЬЧУК Наталія.</i> Е-послуги як важлива складова цифрової трансформації України.	231
<i>ЛУКОВ Денис.</i> Фінансові інструменти стійкості публічної служби в умовах воєнного стану в Україні.	234
<i>ВОЛОШИНА Лариса.</i> Розвиток інституту кар'єри державних службовців в системі публічного управління України... ..	238
<i>ВОЛОШИНА Наталія.</i> Етичні виміри діяльності державних службовців в умовах євроінтеграційного поступу України... ..	241
<i>АРСЕНЮК Любов.</i> Управління у сфері фізичної культури і спорту в умовах децентралізації владних повноважень в Україні... ..	245

ВЕРТЕПНА Аліна. Проблеми запобігання та врегулювання конфлікту інтересів у діяльності публічних службовців в Україні...	248
ГОЛЕМБЙОВСЬКА Роксолана. Поняття «державна інформаційна політика» у вимірі дискурсивних практик науки державного управління.	251
КОВТУН Олександр. Сучасна інформаційна інфраструктура залучення громадян до управління розвитком громад в Україні. ...	255
НІЖНИК Віталій. Моделі місцевого самоврядування в еволюційній динаміці базових концептів.	258
НІКУЛА Ростислав. Система публічного управління України в умовах воєнного стану: поточний стан і завдання з подоланням дисфункціональності.	262
НІМЧУК Злата. Формування сучасної системи підготовки публічних службовців в Україні: євроінтеграційні орієнтири змін....	265
ПОБІГУН Ольга. Засади дослідження механізму контролю в державному управлінні.	267
СЕМЕНИШИН Андрій. Особливості управління персоналом в умовах європеїзації публічного управління України.	270
СЕРБЕЗ Карина. Комунікаційна взаємодія влади та громади в умовах війни: локальний вимір.	274
ТАРАСЮК Ярослав. Концептуалізація структури організаційної культури в дослідженнях публічного управління.....	277
ТАРНОВЕЦЬКИЙ Валентин. Європейські принципи публічного управління: формування та еволюція змістовного наповнення.....	281
ЮРНЮК Каріна. Система публічного управління України в умовах воєнного стану.	284
КАБАЛЮК Олександр. Реформування Служби Безпеки України: законодавче забезпечення.	287
ГРИВУЛ Ярослав. Особливості кадрового забезпечення в органах публічної адміністрації України.	290
ДМИТРЕНКО Наталія. Концептуальні засади дослідження мотивації державних службовців в умовах європеїзації публічного управління України.	294
ПРОКОПЧУК Олександр. Теоретичні основи дослідження управління соціально-економічною інтеграцією внутрішньо переміщених осіб.	297
СЕМЬОНОВА Анна. Застосування інструментів комунікативної взаємодії органів державної влади та громадськості в умовах воєнного стану.....	300